

WILHELM KRACH¹

PLEUROTOMARIA (ENTEMNOTROCHUS) GIGAS (B O R S.)
 W MIOCENIE POLSKI

(1 fig.)

Pleurotomaria gigas (B o r s.) dans le Miocène polonais

(1 Fig.)

Rodzaj *Pleurotomaria* w trzeciorzędzie młodszym spotyka się bardzo rzadko, a w miocenie Polski nie był ten rodzaj dotychczas znany. Poniżej opisany, niezły zachowany okaz został znaleziony w rdzeniu wiertniczym „Czechowice 2” koło Gliwic w ilach wapnistych przynależnych wiekowo do piętra badenianu², a podpiętra opolianu. Rejestr makrofauny z tych utworów (W. K r a c h, 1960) nie objął opisywanego gatunku, ponieważ podówczas nie był on jeszcze wypreparowany.

Classis Gastropoda

Ordo Archaeogastropoda

Familia Pleurotomariidae

Genus *Pleurotomaria* De France 1821

Pleurotomaria (Entemnotrochus) gigas (B o r s.)

fig. 1

1897. *Pleurotomaria (Entemnotrochus) gigas* (B o r s.), S a c c o, part. 22, str. 3, tabl. 1, fig. A, B.

M a t e r i a ł: Jeden nieco zdeformowany okaz z Czechowic koło Gliwic.

W y m i a r y: wysokość — 44 mm, długość — 67 mm, kąt szczytowy — 90°.

O p i s: Okaz kształtu niskiego stożka składa się z 5 słabo wypukłych zwojów, oddzielonych płytkimi szwami. Nieco poniżej środka zwojów biegnie wąski pasek fissurowy. Podstawa ślimaka jest przyplaszczona pępek średniej wielkości, głęboki. Przekrój ostatniego zwoju podłużnie czworoboczny. Skorupka cienka łatwo odpadająca, na ośrodku pozostaje warstewka perłowa. Powierzchnia skorupki jest gładka, słabo rozwinięte są tylko łuskowate linie przyrostowe, falisto przebiegające na podstawie i spiralne nierównosilne listewki. Na górnych zwojach pod lupą można obserwować właściwą rzeźbę złożoną ze spiralnych listewek i przecinających je linii przyrostowych, powodujących powstawanie na skrzyżowaniu drobnych guzków (to perełkowanie listewek nie jest widoczne na fotografii okazu).

¹ Kraków, ul. Senacka 3. Pracownia Geologii Młodych Struktur PAN.

² Zgodnie z ustaleniami podziału stratygraficznego miocenu grupy roboczej podkm. dla stratygrafii neogenu Paratetydy (przy Kom. N. Geol. PAN w Krakowie 1968 r.).

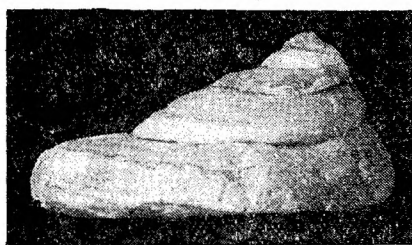
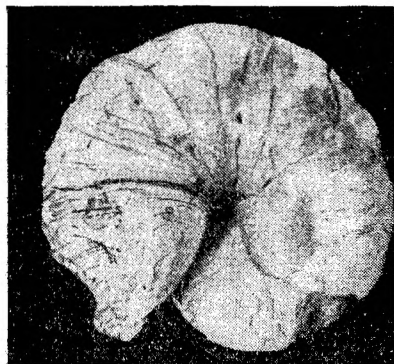

Fig. 1. *Pleurotomaria* (*Entemnotrochus*) *gigas* (B o r s.)

U w a g i: Istnieje jedyna możliwość porównania naszego okazu z opisanym przez S a c c a (1897) pochodzącym z Elveziano góry Tortona. Gatunek ten pozornie przypomina wielkiego współczesnego morskiego ślimaka *Tugurium* pozbawionego paska fissurowego. *Pl. gigas* znany był pod nazwą *Trochus gigas* B o r s. T h i e l e (1931) podaje, iż dziś żyjący przedstawiciele rodzaju *Pleurotomaria* zamieszkują głębsze wody w rejonie zachodnich Indii, Japonii i Molukków. Prawdopodobnie jednak morze miocenne na G. Śląsku w podpiętrze opolianu, wnioskując z całokształtu makrofauny m. in. koralu osobnikowych, nie przekraczało głębokości szelfu.

Pracownia Geologii Mt. Str. ZNG PAN
Kraków

WYKAZ LITERATURY REFERENCES

- K r a c h W. (1960), Profil miocenu z wiercenia Czechowice 2 koło Gliwic na Górnym Śląsku (The Column of the Miocene in the Borehole Czechowice 2 near Gliwice). *Biul. Inst. Geol.* 152. Mater. do Geol. obszaru Śl.-Kra-kowskiego, 5.
- S a c c o F. (1897), I molluschi dei terreni terziarii del Piemonte e della Liguria, p. 22.
- T h i e l e J. (1931), Handbuch der systematischen Weichtierkunde, Jena.

RÉSUMÉ

Parmi les argiles d'âge Miocène, provenant du forage à Czechowice 2 (Haute Silésie) on trouva un exemplaire unique de *P. gigas* (B o r s.), inconnu jusqu'alors en Pologne et assez rare dans le Miocène italien (Fig. 1).

L'escargot a une coquille en cône aplatie. Les tours sont peu convexes, munis au centre d'une bande spirale étroite; le fond aplati avec un ombilic profond, la coquille presque lisse, les stries d'accroissement peu développées et les bourrelets différenciés qui à la coupe, forment de petites tubercules. La nacre est bien développée.

Cette espèce entrait, d'après certaines qualifications, au type *Trochus*. La présence de *P. gigas* dans les argiles d'âge Miocène de la Silésie semble montrer que le bassin était assez profond. Les argiles de *P. gigas* appartiennent au Badenian (sous-étage Opolian).

Laboratoire Géologique de l'Académie de Sci.
Kraków